

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Pro Tvendo Sacro Coelibatv Axioma Catholicvm

Ceneau, Robert

Parisiis, 1545

Sequitur responsio ad obiecta Munsteri.

urn:nbn:de:hbz:466:1-30468

sermo est, hoc est, de quouis homine. Quod si bonum est, utique & possibile erit. Pergit item Paulus, & ait: Solutus es ab vxore, noli quærere vxorem. Iam ad quid diceret Paulus, Noli quærere vxorem, ei, qui vxore carere non possit? Poterit igitur quouis solutus abstinere à re vxoria. Iam si fieri potest, adfertore Paulo, vt qui habent vxores, sint tanquam non habentes: quanto magis, vt qui non habent, deinceps vxore careant? hoc est, cœlibatum exercentes contineant? Aut quomodo diceret, Ad vtilitatē vestrā dico, nisi illud possibile foret? Nihil enim potest dici vtile, quod ipsum non censeatur esse possibile. *Ad dāmus* & istud: Qui iungit virginem, bene facit: qui non iungit, melius facit. Hæc igitur abstinencia possibilis est. Iam clarius, probatum esse videmus nemini, dum tamen piè id desiderabit, præclusam esse viam ad cœlibatum. vt ex hoc erubescere oporteat libidinum patronos, imprudentissimòsque veneris præcones: qui huic vni fundamento innixi, totam cœlibatus aciem diuellere ac prosternere se posse putant: nullum aliud remedium esse putantes ei, qui carnis sentit aculeos, nisi vnicum nuptiarum subsidium. Quod plane falsum est & impium, & sacræ scripturæ dogmati ex diametro aduersum. Quin potius intelligere debuerant certissimū illud spiritus sancti oraculum (nisi quod docet, quàm parum sint theodidacti, hoc est docibiles dei) quo reuelante scriptum est: Prope est dominus omnibus inuocantibus eum, omnibus inuocantibus eum in veritate. Voluntatem timentium se faciet, & deprecationem eorum exaudiet, & saluos faciet eos.

Iam satis in ipso limine sumus immorati, nunc opportunum fuerit propius accedere, ac breui manu ostendere, quibus laruis obducti sacri cœlibatus hostes suis technis, imò verius præstigiis, conentur causam suam argutarum furo reddere potiorē, vt explosis, quas oculis imprudentium obtendunt, nebulis, promptum sit cuius nudæ ac syceræ veritatis iubar intueri.

Sequitur responsio ad obiecta Munsteri.

Primum igitur obuiandum erit his, qui se veluti ante-

signanos in hoc certamine præstant & exhibent. Et in his Munsterus se aduersum offert, quasi primæ aciei ductor Iudaico stipatus sodalitia, qui in Matth. xix. cap. nobis opponit impiam recutorū scommata & conuitia, quibus cœlibatum Christianum suis Thalmudicis figmentis flagellare non cessent. Aiunt enim (vt idem refert, impiè tamen magis quàm prudenter, cum videatur in eorum causam plus equo propensus) Christianos nihil aliud agere, quàm tradere filios & filias igne libidinis vrendos, dū perpetuo eos addicunt cœlibatui, ac veluti immolare idolo Moloch, igne scilicet concupiscentiæ traducendos. Huic Iudaicæ perfidiæ patrono hæc vna responsio sufficiet, habendum esse pro lucro à viris turpissimis, & toto orbe profugis vituperari, quorum vituperia vice laudis nõ grauatim recipimus, qui pinde negligēdi sunt, vt grunientes porci, canesve latrātes. Nam quid detur, aut quid apponatur ad linguā dosam? Quid? nisi sagittæ potentis acutæ cum carbonibus desolatoriis. Acclamandum igitur erit aduersus hos canes hæc propemodum formula:

Procul ò procul este profani,

Inclament omnes, totoque absistite claustro.

Virginei cœtus neve his accedite sacris

Impiuri, exleges, gens toto in gloria mundo,

Gens superis inuisa bonis, odiosa quibusque.

Quid autem mirum, si lucifugæ istæ noctuæ ad virginitatis & continentiæ, atque adeo lucis euangelicæ iubar cæcutiant, quando nec ipse Moysi, qui de facie prodibat, fulgorem sustinere potuerunt. Ideoque, vt diuus Paulus ait, non sine mysterio velamen ante oculos eorum positum est. Nam qui coniugii vincula ferre non potuerunt, ob duritiā cordis indulto illis diuortio: quomodo perpetui cœlibatus gloriam æquanimiter sustinere poterunt? Quare relinquamus illis deos iratos. A quorum patrocinio si in hac potissimum causa abstinuisset Munsterus, Minoritanum professus ordinem, id quod dissimulari non potest, & causam cœlibatus tuendam suscepisset, beatus cum illo actum existimarem. Quod minime egisse conuincitur ex suis ipsis verbis, dum ait, Vides hic lector, quomodo Iudæi nobis impropèrant confusionem nostram, imò confodiunt nos pro-

prio gladio nostro, dum diuum Paulum nobis obicit, qui
mault Christianum hominē nubere, quā periculose vi-
Nec obstat, precib⁹ posse impetrari, vt detur vnicuiq; caste
viuere, cū Christus ita pronunciet: Non omnes apprehen-
dunt verbū istud, sed quibus datum est, quib⁹, inquit, datur
est, non qui suo arbitrio id elegerint, poterunt cœlibē age-
re vitam. Hæc ille. Quod ergo hic dicit preces minus suffi-
cere, vt detur cuique caste viuere, hoc planē Christianæ pi-
etati aduersum esse monstratū est in huius tertij tomij pre-
ludio. Nec obstat difficultas: cum omnem difficultatem la-
peret larga dei bonitas, quæ dat omnibus affluēt, & non
improperat. Huius magnificentiæ specimen præbet dum
ait Ioann. 15, Si manseritis in me, & verba mea in vobis mā-
serint: quodcūque volueritis, petetis, & fiet vobis. Quod au-
tem toties difficultatem in cœlibatu causatur:
Difficile est, fateor, sed tendit ad ardua virtus.

Et facient pugnam præmia iuncta leuani.

In virtute labor: sed in ipso certa labore

Spes aderit, certo tempore fida comes.

Denique Munstero sese aduersum præbet Origenes, qui
homilia in Leuiticum 19, sic ait: Nutrimenta spiritus, sunt
diuina lectio, sermo doctrinæ: his alitur cibus, his conuale-
scit, his victor efficitur. Nolite igitur dicere quia volumus,
sed non possumus: volumus continenter viuere, sed carnis
fragilitate decipimur. Tu certe das stimulos carni tuæ, tu
eam aduersus spiritum tuum armas, & potentem facis.

Idem sentit Chrysostomus ad Hebræos homilia 17. Non
oportet dicere non possum continere, & accusare condito-
rem. Si enim impotētes fecit nos, qui iubet accusandus est.

Qualiter igitur ais, multi non possunt? Dic, quia non vo-
lunt. Si enim voluerint, omnes poterunt. Propterea & Pau-
lus ait, Volo omnes homines esse vt me ipsum: quia sciue-
rat, quod omnes poterāt vt ipse. Hanc igitur facultatem om-
nibus competere posse ex hoc etiam non obscure colli-
gitur, quod dominus ait: Sunt qui se castrauerunt propter
regnum cœlorum. Atqui eadem est omnibus volendi petē-
diq; libertas, & obtinendi facultas: cum dominus indi-
scriminatim solem suum faciat oriri super bonos & ma-
los. Et Psalmista ait. Accedite ad eum, & illuminamini: &

facies vestrae non confundentur. Quis enim sperauit in eo & derelictus est? Et amico nocte etiam in tempesta petenti non denegat panes quotquot habet necessarios. Nam filio petenti panem, nunquid porriget scorpionem? Quae omnia eo spectant, ut certo sciamus dominum nemini negaturum sua dona petenti. Prodeat huc etiam & probus & idoneus, suaeque antiquitate venerandus Graecus author Euthymius, qui sententiam hanc confirmat his verbis in Matthaei 19. Soli illi sermonem hunc suscipiunt & ferunt, quibus datum est hoc donum à deo, datum est autem his qui petierunt. Petite enim ait, & dabitur vobis, petentibus (inquam) non simpliciter, sed feruenter & perseveranter, & ut semel dicam, sicut oportet. Significatum est ergo virginitatem, dei donum esse, datum his qui petunt ut oportet. Hæc ille.

Hæc idcirco dicta volui, ut Munsterus suique similes de cætero discant non blasphemare aduersus desertum (ut aiunt) per eos coelibatum, qui scire debuerant suspecta eorum esse testimonia, qui signis propriis desertis ad contrariam aciem confugerunt.

Sunt tamen audentes contra sentire, sed illos conuincit ratio, nec enim habent quo se tueatur, asseuerantes fieri posse, ut quis post votum, eo quod continere nequeat, possit dispensari, ut matrimonium contrahat. Eo enim (ut aiunt) casu, foret alioqui perplexus ille qui utitur inter duo peccata, fornicationem scilicet, ac iuratae continentiae desertionem: non intelligentes nunquam deesse remedium ei qui tentatur, quo liberari possit à lapsu carnis, cum certa fide teneamus id quod Paulus ait, Fidelis dominus, non sinet nos tentari ultra id quod possumus, sed faciet in tentatione prouentum, ut possimus sustinere. Nec seipsam potest negare veritas, quæ ait: Si vos cum sitis mali nostis bona data dare hominibus, quanto magis pater vester cælestis dabit spiritum bonum petentibus se? Accedit & illud ex diuo Iacobo in canonica: Si quis indiget sapientia, petat à deo qui dat omnibus affluentem, & non improperat. Qui enim dedit votum vouenti, qui scilicet cepit, ipse perficiet bonum opus. hic autem supponimus, vouentem, se suaeque omnia, dum voueret, supposuisse deo, idque modesta sinceraque mente. Iam quis negare audeat quod dominus ait, Si verba mea in vo-

bis manserint, quodcunque volueritis petetis, & fiet vobis. nunc & dicas aliquem esse perplexum, cum facilis ac tutissimus (nisi te fides deserat) pateat ad salutem accessus. nunquam enim resiliet à conventis qui te ad meliora vocavit. Contra igitur sentire, nihil aliud quàm diffidentiam olet, quæ non longè abest à blasphemia. Huc enim spectat illud, Modice fidei quare dubitasti? Falluntur autem qui existimant idem esse vri quod tentari. Vri enim malum est, propter quod vitandum, Paulus nuptias indulget, sed in nuptis & viduis (vtpote nullo vinculo alligatis) Melius est (inquit) nubere, quam vri. non quod vtrunque bonum sit, vri enim malū est. Quippe, cum is dicatur vri, qui tentationi succumbit. Melius itaque dicitur vsu vulgari, vt si quis ita dicat, Melius est quod tu comedas, quàm te ipsum inedia interimas. hoc est, vnum tenendum est, vt aliud euites. Sic minus bonum, melius est malo: im propria tamen locutione, qua etiam dici solet, melius est vnum te oculum habere, quàm nullum.

Cæterum tentari, tantum abest vt malum sit, vt dicitur Iacobus dicat, Omne gaudium existimate fratres, cum in varias tentationes incideritis: & iuxta Paulum, Tentatio parit probationem. & ad Thobiam Angelus, Cum iustus esses, necesse erat vt tentatio probaret te. Quare & Paulus audiit, Sufficiat tibi gratia mea. virtus enim in infirmitate perficitur, Vt inde elucescat tentationem fide ac humilitate comitibus, gratiæ & gloriæ potius quàm vitio esse affines. Absit igitur vt idem sit vri quod & tentari. Vritur qui succumbit: qui vero tentatur, nisi prior animū desponderit, victoriam obtinet. Fide enim sancti vicerunt regna, operati sunt iustitiam, adepti sunt repromissiones.

Nihil itaque opus est, vt dicas votum continentiæ cedere præcepto de contrahendo. nunquam enim efficiet vt quis teneatur ad contrahendum, post votum, ad fornicationem vitandam, cum non desit remedium auxilii diuini si petatur: secus autē de voto abstinentiæ à carnibus ad mortem vitandam, cum nusquam reperiat medium ex diuino oraculo depromptum inter votum huiusmodi abstinentiæ, & extremum mortis periculum. Inde fit vt votum istud cedat præcepto de vita conseruanda, vbi iudicio humano nul-

lum aliud appareat remedium. Et hæc est causa differentiae inter votum continentiae, & abstinentiae à carnibus. Quod scilicet illud non careat diuino remedio, oraculo dei promisso. Istud autem non habet unde vouentem possit à morte liberare, propter quod subtilissime Paulus ait, Esca ventri, & venter escis, indicans escam esse necessitati extremæ subiectam, vt votum abstinentiae, necessitati extremæ cedat. Secus autem de actu fornicationis. vt enim idem ait, Corpus nõ fornicationi, sed domino. Secus item de remedio coniugii post votum ineundi. Non enim est necessarium, cum inter vtrumque ex diuino oraculo constet esse medium, quod vtinam attendisset dominus Alphonsus Canariensis præsul, vir suspiciendæ & eruditionis & eloquentiae, adde etiam & pietatis zelo alioqui insignis, qui ab hac sententia deflectere visus est, citra tamen necessitatem. Si quidem in hoc vno hallucinatur, quod existimet dari posse aliquos qui continere prorsus nequeant, quadam vocabulorum affinitate delusus. Quasi vero idem fuerit dicere, Sunt quidam qui non capiunt verbum istud: seu si dicas, qui capere omnino non possunt. Non enim capiunt, quia non possunt, sed quia nolunt: quod certe possent si frenuam in re huiusmodi nauarent operam (vt supra ex probatissimorum authorum consensu demonstratum est) Et huic affine est illud ex Paulo, Si se non contineant, nubant. veluti si ita dixeris, possent quidem assurgere si vellēt, cum tamen sint liberi & nullo alio astricti vinculo, nec vltra velint molestias carnis perpeti, indulgemus vt nubant. Indulgemus inquam, non iubemus, neq; consulimus. Hoc enim est quod alio loco dicit, secundum indulgentiam dico: non secundum imperium. Et in Corinth. 7. Cui vult nubat tantum in domino, beatior autem erit si sic permanserit secundum consilium meum. Vides neque præcipi, neque consuli coniugium, quacunque etiam ex causa, cum aliud non desit præstantius à domino petendum protinusque recipiendum (si obnixè petatur) remedium. Nemo igitur incuset aut diuinam erga nos incuriam, aut absolutam impotentiam, quin potius propriam causetur socordiam. Ideoque tota (vt in reliquis solet) via aberrat Philippus Melanchthon, virtutem dei & sacra scripturæ mysteria

(quod sibi minimè videtur) ignorans, existimans præceptum esse matrimonium, ad molestias carnis vitandas. Si enim diuus Paulus ita existimasset, nunquam dixisset, volo omnes esse sicut ego sum. Item & illud, Volo vos sine sollicitudine esse. Nam quomodo singulis suaderet cœlibatum, vbi certo sciret ex præcepto quosdam teneri ad nuptias ineundas. Donum quidem dei est cœlibatus, sed cunctis obuium dicitur (qua decet) dexteritate petatur. Omne quidem datum optimum, & omne donum perfectum de sursum est. Quo si quis indiget (indiget autem qui voto astringitur) petat à deo, qui dat omnibus affluentem. Si apud aliquem essent in præcepto ineundæ nuptiæ, qua fronte Paulus auderet dicere, Solutus es ab vxore, noli querere vxorem? Delirat igitur Melanchtho, ex indulgentia faciens præceptum, cum Paulus spiritum dei ex professo habens, id omnino neget, omnibus ab vxore solutis suadens cœlibatum. Nec existimes vim præcepti habere verba hæc, Vnusquisque propter fornicationem vxorem suam habeat, sicut nec ista, Qui potest capere, capiat. Hæc enim consulenti sunt, illa vero indulgentis. Non semper præcipit modus imperandi. Verum aliquando docet, suadet, precatur, permittit, indulget. Ex his omnibus apertissimè constat neminem esse aut fore cui non protinus adsit continendi præsens facultas, divino tamen freta subsidio. Quo fit vt nullo casu quis, voto semel (vt dicitur) emisso, religione solui possit, vt ducere valeat vxorem, cuiusvis etiam dispensationis prætextu, præsertim ad molestias carnis vitandas, cum votum quod est in præcepto, nunquam cedat indulgentiæ de matrimonio. Aderit enim semper præsentius, præstantiusque remedium, quod quidem ita ad manum est, vt quemuis ab omni perplexitate, coniugii etiam ineundi obligatione absoluat. Qui contra sentiunt, falso innituntur fundamento, addentes etiam verbo dei: qui cum contentus fuerit dicere esse aliquos qui non capiunt verbum istud, illud de suo adiungunt quosdam esse qui non possunt capere. Quod prorsus falsum est, & à communi ecclesiæ sensu alienum. Qua in re cum in reliquis elegantissimè differuerit, imo (vt amplius dicam) non hæreticos solum, imo seipsum vicerit præsul Canariensis, in hoc tamen (bona eius venia dixerim) à recto nulla vi impulsus

mihî defletere visus est. verum nemo vigilat omnibus horis. Legat qui volet Philippicam eius decimam nonam.

Quin tu mihi vide lector, hanc sententiam recidere in Melanchthonianum errorem, qui scilicet profitetur, eum qui vratur (etiam alias voto astrictum ad cœlibatum) præcepto vrgeri ad ineundum coniugium. Nam si nullum datur medium inter id quod est nubere & vri, & neminem inconcussè tenemus esse perplexum inter duo peccata, quid aliud sequi potest quàm sacerdotem, ne vratur, teneri ad coniugalem copulam ineundam? Quod si verum est, quid opus erit dispensatione ei qui ingenuè profiteatur se velle parere mandato de suscipiendo coniugio, ne scilicet vratur? iam quis erit modus aut finis dirimendi voti, vt quisque pro arbitrio confidenter asseueret sibi imminere lapsum carnis, nisi adsit remedium coniugalis copulæ? Mox futurum vides vt sibi quisque, dum volet, viam apertam inueniat ad nuptias celebrandas, prætextu huius præcepti de matrimonio ineundo, ad vitandum scilicet imminem lapsum carnis. Absit autem à disciplinæ ecclesiasticæ honestate tã late patens, tamque perniciosus error.

Oportuit in ea re fusus quàm voluissim euagari: neque enim breui manu de via tolli poterant, quæ se offerebant offendicula.

Videant igitur quàm sibi non consent, imo quàm longe à sinceræ religionis orbita defleant, qui suo patrocinio (vt ne dicam lenocinio) sacerdotium matrimonio laxatis canonum habenis coniungere tentant. Primum illud mihi videant quam sint suæ conditionis immemores, qui in hoc à deo vocati erant, vt se opponerent sepem pro domo Israel, qui que iuxta Urbani pontificis edictum, erubescere debuerant, se tamen impudenter exhibent patronos eorum quos pudor ab huiusmodi petitione auertit. Illud mihi dicant connubiorum sacerdotalium defensores ac precones, An de futuris tantum loquãtur, qui nondum castitatem professi sunt, an de his etiam qui se in huius voti solennis vincula coniecerunt, nemine quidem vrgente, nemine compellente, quin potius absterrentibus his qui huic negotio præsunt, illud identidem repetentibus, Sumite materiam vestris, qui acceditis æquam viribus, & versate diu

quid ferre recusent, quid valeant humeri. his inquam atque aliis admoniti sermonibus, frustra implorant dispensationis auxilium. cum nec sit dispensandi materia, sed neque legitima causa. materiam subesse negavi, cum satis constet nulla dispensatione effici posse, ut ius tertio questum ab eo auferri possit inuito. Cum ergo ius sit questum deo & ecclesiae ex traditione corporis per votum solenne ad perpetuae castitatis obsequium, auferri non potest huiusmodi seruitus deo & ecclesiae promissa, nisi constet per revelationem aut decretum de consensu partis cui ius questum est. Nam summus pontifex tamen si possit iritare contractum antequam fiat, nullatenus tamen poterit contractum iam celebrato auferre ius acquisitum parti. Procul hinc igitur abest relaxandi materia. Causa vero dispensandi est iusta necessitas, non tam priuata quam publica, quam longe hinc abesse promptum est ostendere. Publica nulla subest, imo potius sequitur totius ordinis ecclesiastici iniuria. dare enim haec contagio labem, etiam in plures, sicut grex totus in agris vnus scabie cadit ac porrigine porci, vnaque conspecta liuorem ducit ab vna. Sed neque occurrit necessitas priuata, utpote vitandi lapsus carnis: neque enim ignis igne extingui solet (imo potius augetur) sed abstinentia & oratione. Nam spirituales morbi spiritualibus remediis compescendi sunt, & aqua potius frigida solitarii mororis ac plius incendium extinguit quam crassus liquor olei, ex copula carnali procedens. Non est igitur copula carnalis opportunum vitandae libidinis remedium, minus etiam necessarium: cum intercedere possit promptissimum aliud & sanctius & propius a caelo veniens temperamentum si petatur. Omnis enim qui petit accipit, & qui querit inuenit, idque apud eum qui facit in tentatione prouentum ut possimus sustinere. Quin potius blasphematur qui asserere audent, vnicum vitandae libidinis remedium apud eum qui tentatur, esse coniugium. Quid enim aliud sequitur, quam nullam esse spem auxilii a deo, seu quia non possit, seu quia per duritiam quandam non velit? vtrunque meram olet blasphemiam, diuersum prorsus atque aduersum asserente scriptura quam supra retulimus. Omnis qui petit, accipit ab eo qui dat omnibus affluenter, & non improperat. qui etiam se

propensissimū in nostra subsidia his verbis declarat, Si vos cum sitis mali, nostis dona data dare hominibus, quanto magis pater vester cœlestis dabit spiritum bonum petentibus se, gratiam inquam aut resistendi, aut certe flammam illam extinguendi. Subtracta igitur necessitate euanescit dispensandi, aut facultas aut occasio. Nunc superest vt dicant, detrahendum posteris iugum castitatis impositum, vt suo scilicet quisque cōsilio relinquatur an velit continere, an cōiugium inire. Sed quis conduxit hōs patronos ad suffragium præstandū his qui nondum petierunt, neque adhuc cogitarunt? R eliqui pro patrociniō mercedem accipiunt, rogati in re etiā honestissima. Isti in re turpi nullo (de quo constat) catholico atque orthodoxo conducente aut rogāte, suam conferunt operam. Prodeant prius & nominatim se inscribant, qui abrogandæ castitatis patrociniū inplorant, protinus audituri, qui vult edere nucleum frangat nucem. Delicatus est miles qui sine certamine vincere cupit. Si non vacet tibi castitatem seruare, nec vacet etiam ad altaris ministerium accedere. Aulæ conditiones in se recipit, qui aulicos ambit honores: perpetui sacrificii ministerium, perpetuam castitatem exigit. In virtute labor, sed spe minuēte laborem, gaudia succedunt. Sustine igitur, cum spe tamen non defuturi auxilii tentationes, & abstine à carnalibus desideriis quæ militant aduersus animam. Ne quære glandes frugibus inuentis, cedat copulæ carnalis intempestiuū pharmacum, diuino ac presentissimo (si petatur) remedio. Prope enim est dominus omnibus inuocantibus eum in veritate. Voluntatem timētium se faciet, & deprecationē eorum exaudiet & saluos faciet eos. Quis ferat petulantiam serui, qui on^o suis humeris à domino suo legitime impositū nedū contendat excutere, imo vero hoc ipsum reliquis etiā subire volētib⁹, vt illud etiā abiiciāt persuadere conēt? Quis patiat seruū domino ius potius dicere, q̄ ab eo recipere, ambientē? An nō hoc ipsum sapiēs vsq; ad horrorē detestatur, in quies, Propter tria cōtremiscit terra, propter seruū dominantē, & stultū quando satiatur panibus. Prouerb. 30. Id ipsum Ecclesiastes vsque ad stuporem admiratur cap. 10. Vidi (inquiēs) seruos incedētes in equis, & principes ambulantes super terram, quasi seruos. Dominorū enim est legē

h ij

imponere subditis, quos iussa capeſſere neceſſe eſt, ſi tamen cupiant oblatis conſcēdere culmen honoris. Nemo cogit ac cedentē ad ordines continere. hoc ſolum prædicatur ordinādo, nō niſi per caſtitaſ limē iter eſſe ad ſacri miniſterii decus & honorē. Capulo gladius accipitur, anſa quodlibet retinetur, freno equ⁹ ducitur, cornu taurus ligatur, vno ce libatu gradus ad ſacri ordinis faſtigium conſcēditur. Iā non eſt contendendū de legibus toties repetitis ac refricatis, omniumque conſenſu ſtabilitis, ſed potius viuendum ſecundum leges. Qui enim petit traditionē hanc ab Apoſtoliſ ad nos deuolutam de non cōtrahendo poſt ordinem ſuſceptū matrimonio abrogari aut antiquari, pari opera expectet ſacrificium miſſæ, orationes pro defunctis, purgandarū animarū ſuffragia poſſe aboleri. Quæ omnia ex æquo ab una potiffimum radice traditionis apoſtolicæ procedūt. O infeliciffimos Epicureos nuptiatores atque infeliciores eorū patronos, qui relicto refrigerio fontis aquæ viuz, fodiūt ſibi ciffernas diſſipatas in abrogandis continētia legibus, quæ cōtinere non valent aquas pietatis aut honeſtatis. Cœlibes vix habent vnde ſe ac famulitium ſuum alere poſſint, vnde igitur nuptiarū iſti ſibi cōgregare poterūt opes ac ſubſidia ad vniuerſam familiam alendā neceſſaria? Quin defuncto ſacerdote, qua tandē arte vxor vidua filiique orphani ſibi vitam comparabunt, cum beneficium ad patroni voluntatem, ad aliam manum deuenit? An non ſufficit tibi pauperum, qui paſſim obuii ſunt ſubleuanda inopia, niſi aliam tibi familiam ad ſatiandam tuam libidinem compares? cui alēda vix ingens opum theſaurus, vel ſacerdotiorū immenſus cumulus ſufficere poſſit. Nihil in his nuptiatorum votis certere eſt, niſi turbatum, cōfuſum, ac plane præpoſterū. Qui ſacris inſtituantur, non recipiuntur, niſi prouentus alicuius continui ſubſidio freti: quo ſuffulti, tenui ſaltem frugalitate vitam tranſigere poſſint. Nunc quā immenſus exigitur titulus ab eo qui coniugium inire velit & ſacerdotium, ingens vtique & immenſus, qui niſi pinguis ſit & opulentus, familiæ in poſterum alendæ non ſatis vnus erit. Quid illud? an in fide & moribus in hunc vſque diem errauit eccleſia, quæ ſemper obſtitit ne coniugium ſacerdotio miſceretur? Illōsne ſtupidos eſſe dicetis (ō nuptiatores im-

probi) vos autem sapientes? At ipsi spirituales erant, qui omnia diiudicabant, etiam profunda dei. Vos autem carnales. Atqui vir carnalis (vt ait Paulus) non sapit que dei sunt, stultitia enim est illi, qui dum se existimat sapientem, stultus efficitur. Præstiterit igitur vt viuamus moribus præteritis, etiam si loquamur verbis præsentibus, quando (vt ille ait) Moribus antiquis stat res Romana virisque, quod de spiritualibus intelligendum esse nemo diffiteri poterit. Illud autem mirum, quod qui volunt intrudere in sortem ordinis sacerdotalis coniugium, arceant coniugatos à suo ipsorum cœtu ac contubernio. Quid aliud audituri sunt, quàm quod dici solet, Tute patere legem quam ipse tuleris? Absit igitur vt cœlibatus ex professo cultores, viam suo patrocinio aperiant nuptiatoribus, quos, velut ignauum fucos pecus à præsepibus sacrorum ordinum arcere debuerant. Vnus est (etiam si cæteri absint) theologorum ordo, qui huic nupturientium torrenti se totum opponere debet, nec sinere omnia in peius ruere, ac retro delapsa referri. Habes igitur qua ratione queas coruos deludere hiantes: qui non in aliud laborant, quàm vt carnalia spiritualibus, terrena cœlestibus, lutea aureis & argenteis miscendo confundant. denuo idolum effingentis comminuendum potius quàm venerandum: cuius caput sacerdotii titulo venerabile, aureum, pedes vero negotiorum secularium sollicitudine ferrei partim, partim vero testei sint & lutei. Iam quid alias nationum externarum academias dicturas censes? si ea quæ cæteris prælucere consuevit inter orthodoxorum collegia aut vna, aut prima ad huiusmodi deuorandas delicias habenas laxauerit. Ecce (inquier) quomodo argētum versum est in scoriam, quomodo mutatus est color optimus, quomodo filii Effrem in zentes & mittentes arcum conuersi sunt, imo peruersi in die belli. Ducas oues in hircos mutatas, aut certe canes in lupos. Sint igitur procul à nobis sacer ordo & scæmina iuncti. Nos patrum vestigiis inhærentes, quod superest, relinquamus lutheranis deos iratos, nisi breui ad matris sue sinum reditum maturare parent, ac sese infra patrum sacrorumque ecclesiæ procerum placita continere.

Pigeret sane nimiumque puderet à patrum placitis ita

abhorre, vt ab eis in ea re cōstitutos terminos refrigerādos esse censeremus. Habemus autē cœlibatus in sacris ordinibus constituendi antesignanum ducem Ioannem de Gersono, in dialogo super ea quæstione confecto, sub annō domini quartum ac vigesimum super quadringentesimum ac millesimum. Qui rebus ad viuum expensis, totus in hoc est vt citra controuersiam dicat, omni spe adempta con nobis, rectē à patribus, ordinibus sacris adiunctum fuisse cœlibatum. qui naturæ geniales querelas componens ita nomine Sophiæ perorasse legitur. Dicebat enim natura, Cur non censēs tollendum esse votum à sacerdotio, cum non sit ei diuina aut inseparabili societate connexū? Ad hæc ita Sophia respondet, quasi stet in nō vouendo tota reformatio, quæ non peccent vxorati. Sed nec refert magnopere, si votū nequaquam sit annexum essentialiter sacerdotio, postquā ita coniunctū sibi est, vt omnis illud suscipiens nedum voueat, sed votū etiam solennizet, matrimoniū dirimens iam contractū, non minus quā in monachis. Sed nec plus habet dispensabilitatis vnū quam alterum, nisi quod facta monacho dispensatione, desinit esse monachus, quoniā status importat tria vota de sui ratione. Sacerdoti vero concessa dispensatione voti, sacerdos tamen manet. At vero hic non versatur reformatio principalis, sed per alia media qualia nunc & hic aperire non est consilium. Hoc dicimus, quod de duobus malis minus est, incontinentes tolerare sacerdotes quā nullos habere. Sicut abutimur bonis dei, sic vitur ipse malis nostris ad electorum salutem, nominatim in sacramentorū ministracione. quod olim figuratū est in pasta Helix per coruos, in quibus peccatorum nigredo figuratur. Non expectet aliquis quod area dominicæ ministracionis tanta possit sollicitatione purgari, quin plures sint paleæ vitiosorum, vt luxuriosorum inter quos latent & fouentur, tanquam grana purissima cultores castitatis. Quis scit si plures nunc ecclesiastici custodiant in cœlibatu castitatem illibatam, quam si iuncti coniugio maritalem integre conseruassent? Quis nesciat in multis & de multis desiderabilibus facilius esse totaliter abstinere quā vsum moderari? Vidit hoc Epicurus assertor voluptatis, qui teste Seneca dicit, Vis diues fieri: non diuitiis adiciendū, sed

cupiditatibus & concupiscentiis detrahendum, adeo vel diuitem vel voluptuosum fieri non in exterioribus situm est, sed intra nos. Quid quod non humana præsumptione regitur ecclesia, sed spiritus sancti directione prout omnia tēpus habent. Fuit ecclesia primitus sine dotatione temporalium. qualiter postmodum per Siluestrum & alios sanctissimos spiritus sanctus large dedit. sic aliquādo per coniugatos regebatur ecclesia, vt in antiqua lege: nunc per cœlibes in noua. Concludimus tandem nos interea contentos esse debere remediorū postulatione, qualia qualiterque retigimus, vt tranquille concorditerque maneamus sororio nexu iunctæ, natura cum sophia. Natura, fiat precor ita. Hęc Sophia. In summa, vis dicam, audiendus est nobis Paulus perpetuo carni indicto silentio, qui priore ad Corinthios 6. sic ait, An nescitis quoniam membra vestra, templum est spiritus sancti qui in vobis est, quem habetis à deo, & non estis vestri? Empti enim estis pretio magno. Glorificate & portate deum in corpore vestro. Idemque 7. Vnumquęque sicut vocauit deus, ita ambulet, & sicut in omnibus ecclesiis doceo, vnusquisque in ea vocatione in qua vocatus est, in ea pmaneat. Mox subiūgit, Pretio empti estis, nolite fieri serui hominum. Minus autē velitis imperiosissimū omnium muliebris querelæ subire iugum. Nam vt ille ait, Semper habet lites alternaque iurgia lectus, In quo nupta iacet, minimum dormitur in illo.

Iam qui volunt omnes de medio tolli abusus, præterquam quod suis futilibus plane remediis, nouos nec minus noxios inducunt & aduehūt, prius naturæ totius ordinem inuertent, quàm finem imposuerint his qui passim suboriuntur, quique sine magistro discuntur seu vitiis seu erroribus. Nouerint interim inepta remedia veris quandoque periculis esse nocentiora. Nouerint probrum probro non esse diluendum. Nouerint sibi delegisse dominum ex sacerdotali ordine multa hominum milia quæ non flexerunt genua coram Baal. Nouerint & solem apud Græcos esse in occasu, qui pridem rutilantior oriebatur, non multo post quàm à se abiecerunt castitatis iugum suauius, solósq; esse calogeros thori maritalis expertes, qui apud eos de integro sacerdotum functiones impleant, plurésq; esse fili-

lios desertæ à conjugali thalamo ecclesiæ Latinæ, quàm eius quæ habet virum, Græcæ nimirum, quam scimus omnes durissimam sub Turca subire seruitutem: cui merito illud obiici potest, Vos dereliquistis dominum, & ipse dereliquit vos in manu Sefac, vt vel isti saltè deprehendatis, quantum intersit inter iugum dei, & iugum hominum. Quod si aliqui labantur, vt est via carnis lubrica, non longe aberit qui sanat contritos corde, & alligat contritiones eorum. Reliquum est, vt dicat qui lapsus est, Priusquam humiliarer ego deliqui: propterea eloquium tuum custodiui. Nam vt est in prouerbio, Qui fugit, denuo pugnaturus est. Fidelior certe, iuxta Gregorium, factus est Petrus, postquam fidem amisit.

Satius esse intelligant, vt aliqui ad altiora vocati, cesserent à generatione quàm præ multitudinem sobolis generis vna aliam loco extrudere conatur. Interim non negauerim adolescentulis, ac bonarum etiam literarum ignaris negandum esse ad sacra aditum, expectandamque esse maturiorem ætatem. utpote si videbitur annorum triginta, que nisi adsit, nullus pateat ad sacros ordines aditus. Cesset igitur atro carbone notandus Melanchthon, nigra dealbare, & alba loquendo denigrare, & veterum canonum placita: quem ita Phygius Campensis suis depinxit coloribus, vt si quis ultra quicquam attingere velit, opus eius absolutissimum obscuret potius quàm illustret. Iam ad alia properemus.

Sequitur Responso ad Buceri calumnias.

Hanc, quam prædiximus, velitationem atrocitate superat Buceranus incursus. Qui peculiari quadam temeritate hinc suam delirij telam orditur, asserens, quod cœlibatus Nonnorum (vt vocat) & Nonnarum bonus esse non possit: quod non assumatur propter regnum cœlorum, vt scilicet verbo & opere possit promoueri. Quo loco si de verbo tantum prædicationis agitur sexum totum muliebre à sacro cœlibatu excludet: de quo à Paulo dictum est, Mulierem in ecclesia docere non permitto. Quin & chorum anachoretarum vniuersum hac sequissima sua sententia damnabit: qui cum cœlibatum mordicus tenuerint, à prædicatione verbi abstinuerunt, sibi tantum canentes musisq; cœlestibus, vna contenti soli,